

MTT DIREKTORLARINING MALAKASINI OSHIRISHDA STEAM YONDASHUVINING BOSHQARUV JARAYONLARIGA TADBIQI

Rajabova Ozoda Ergashovna

Toshkent shahridagi Pucheon universitetining Ta'lim menejmenti yo'nalishida magistratura talabasi. Toshkent shahar Uchtepa tumanidagi 251-davlat maktabgacha ta'lim tashkilotida direktor o'rinbosari.

KIRISH

Bugungi globallashuv jarayonida kelajak avloddan kutilayotgan kompetensiyalar — kreativ fikrlash, muammoni turli yo'llar bilan hal qilish, texnologiyalardan ongli foydalanish, jamoada ishlash — aynan maktabgacha ta'lim davridan shakllanadi. Shu sababli MTT rahbarlarining zamonaviy boshqaruv yondashuvlarini egallashi tobora dolzarb bo'lib bormoqda. Oxirgi yillarda ta'lim tizimlarida keng qo'llanilayotgan STEAM (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics) yondashuvi nafaqat bolalar ta'limi, balki rahbarlik faoliyati uchun ham samarali boshqaruv modeli sifatida qaralmoqda.

MTT direktorining malakasi qanchalik kuchli bo'lsa, tashkilotning ichki boshqaruvi, innovatsion dasturlarni joriy qilish sur'ati, pedagogik jamoaning kreativligi va motivatsiyasi shunchalik yuqori bo'ladi. Shu nuqtai nazardan STEAM yondashuvining boshqaruv jarayonlariga tatbiqi direktor malakasini oshirishda muhim o'rin tutadi.

1. STEAM yondashuvi — zamonaviy boshqaruvning asosiy konsepsiyasi

An'anaviy boshqaruv modeli ko'proq nazorat, rejalashtirish va ma'muriy tartibga solishni o'z ichiga olsa, STEAM yondashuviga asoslangan boshqaruv:

tizimli fikrlashni,

analitik tahlilni,

texnologiyalardan oqilona foydalanishni,

jarayonlarni loyihalashni,

estetik yondashuv (A – Art) orqali jarayonlarni insonparvarlashtirishni

o'z ichiga oladi.

Demak, STEAM nafaqat fanlarni integratsiyalash, balki rahbarlik madaniyatini yangilash vositasi hamdir.

2. MTT direktorlari malakasini oshirishda STEAMning ahamiyati

2.1. Rahbarning strategik fikrlashini rivojlantiradi

STEAM integratsiyasi rahbarda jarayonlarni “bo'lib-bo'lib” emas, balki kompleks tizim sifatida ko'rish ko'nikmasini shakllantiradi. Masalan:

“Science” — MTTdagi tarbiyaviy jarayonlarni ilmiy asosda tahlil qilish

“Technology” — raqamli boshqaruv, elektron hujjatlar aylanishi

“Engineering” — jarayonlarni loyihalash, yo'l xaritalari yaratish

“Art” — jamoa bilan kommunikatsiya madaniyati

“Mathematics” — resurslardan samarali foydalanish, statistik tahlil

Bu yondashuv strategik qarorlarni tez, aniq va ishonchli qabul qilishga yordam beradi.

2.2. Raqamli boshqaruv ko'nikmalarini mustahkamlaydi

Bugungi MTT direktori zamonaviy texnologiyalarsiz samarali ishlay olmaydi. STEAM asosidagi malaka oshirish kurslarida rahbarlar:

elektron kundalik va platformalardan foydalanish,
digital monitoring,
raqamli xavfsizlik,
onlayn kommunikatsiya

bo'yicha amaliy ko'nikmalarni egallaydi. Bu esa boshqaruvni tezlashtiradi, byurokratiyani kamaytiradi va halollikni oshiradi.

2.3. Muammo yechish bo'yicha kreativ yondashuvni shakllantiradi

STEAMning asosiy qismi — muammoli vaziyatlarni turli fanlar kesimida hal etish.

Rahbarlar bu ko'nikma yordamida:

jamoada ichidagi nizolarni,
resurslar yetishmovchiligini,
ota-onalar bilan kommunikatsiya masalalarini,
o'quv-tarbiyaviy jarayondagi uzilishlarni
kreativ yo'llar bilan bartaraf etadi.

3. STEAM yondashuvining boshqaruv jarayonlariga tatbiqi

3.1. Boshqaruv rejalashtirish jarayonida

STEAM asosidagi yondashuv:

loyihalash metodlari,
maqsad va natija indikatorlarini integratsiyalash,
baholash mezonlarini aniq belgilash
orqali rejalashtirish jarayonini yanada tizimli qiladi.

Misol: "Yil davomida STEAM markazi yaratish" loyihasini rejalashtirishda direktor ilmiy asos (Science), texnik jihozlar (Technology), makon dizayni (Art), jarayon muhandisligi (Engineering) va byudjet (Mathematics)ni uyg'unlashtiradi.

3.2. Pedagogik jamoani boshqarishda

STEAM yondashuvi jamoada boshqaruvida quyidagilarga erishadi:

pedagoglarni o'zaro hamkorlikda ishlashga o'rgatadi;

ijodiy muhit yaratadi;

yangi metodlarni sinovdan o'tkazishga jur'at hosil qiladi;

innovatsion loyihalar orqali jamoaning motivatsiyasini oshiradi.

Masalan, "STEAM haftaligi"ni o'tkazish orqali tarbiyachilar birgalikda loyihalar ishlab chiqadi, bu ssa jamoaviy fikrlashni mustahkamlaydi.

3.3. Monitoring va baholash jarayonida

STEAM asosidagi monitoring jadvallari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

natijalarni matematik-statistik tahlil qilish,
texnologik vositalar asosida real vaqt monitoringi,

jarayonlarni ilmiy asosda tahlil qilish,
pedagogik faoliyatni kreativ indikatorlar orqali baholash (Art elementi).

3.4. Ota-onalar bilan ishlashda

STEAM yondashuvi kommunikatsiya madaniyatini kuchaytiradi:
vizual loyihalar (A – Art) orqali ota-onalarga jarayonlarni tushuntirish;
onlayn platformalar orqali taklif va fikrlarni qabul qilish;
bolalar ishtirokidagi STEAM ko'rgazmalari orqali ota-onalarning faolligini oshirish.

4. MTT direktorlari uchun STEAMga asoslangan malaka oshirish yo'nalishlari

4.1. Amaliy seminarlar

STEAM laboratoriyasini tashkil etish
3D modellashtirish asoslari
Raqamli boshqaruv ko'nikmalari
STEAM darslarini kuzatish va tahlil qilish
Jarayon loyihalash (Engineering thinking)

4.2. Onlayn treninglar

elektron portfel yuritish
monitoring tizimlari
liderlik ko'nikmalari
kreativ boshqaruv metodlari

4.3. Loyiha asosida o'qitish

Har bir direktor malaka oshirish jarayonida shaxsiy STEAM boshqaruv loyihasini ishlab chiqadi:

“Raqamli MTT” loyihasi
“STEAM mini-markazi”
“Pedagoglar uchun innovatsion loyiha laboratoriyasi”
“Kreativ muhit dizayni”

Bu uslub o'rgangan bilimlarni amalda qo'llashga yordam beradi.

5. STEAM yondashuvi asosida malakasini oshirgan direktorning boshqaruv modelida kuzatiladigan o'zgarishlar

qarorlar tezroq va aniqroq qabul qilinadi;
pedagoglar bilan muloqot madaniyati yaxshilanadi;
jarayonlar aniq ko'rsatkichlar asosida boshqariladi;
raqamli texnologiyalar faol qo'llaniladi;
MTTning moddiy-texnik bazasi zamonaviylashtiriladi;
ota-onalar faolligi ortadi;
bolalarda kreativlik va ijodkorlikni qo'llab-quvvatlaydigan sharoit yaratiladi.

Xulosa

MTT direktorlari malakasini oshirish jarayoniga STEAM yondashuvini tatbiq etish — bu shunchaki yangi metodlarni o'rganish emas. Bu rahbarning butun boshqaruv madaniyatini zamon talablari asosida qayta qurishdir. STEAM integratsiyasi natijasida:

boshqaruv jarayonlari aniq, shaffof va raqamlashtirilgan bo'ladi;
pedagogik jamoa kreativ, motivatsion va hamkorlikka tayyor bo'ladi;
bolalar ta'limida innovatsion muhit yaratiladi.

Eng muhimi — bunday yondashuv MTTni zamonaviy o'quv-tarbiyaviy markazga aylantiradi va bolalarda kelajak kompetensiyalarining ilk poydevorini yaratadi.